

north wales economic ambition board
bwrdd uchelgais economaidd gogledd cymru

ADRODDIAD I'R IS-GRŴP CYFLAWNI TRAFNIDIAETH

DYDDIAD: 7 Rhagfyr 2020

Teitl: *Diweddariad Bysiau Rhanbarthol*

Awdur: Iwan Prys Jones - Rheolwr Rhaglen, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

1. Pwrpas yr Adroddiad

Diweddarau'r Aelodau ar ddatblygiadau diweddar mewn perthynas â'r cynigion ar gyfer Rhwydwaith Bysiau Rhanbarthol a chyda chyllid parhad y Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau mewn perthynas ag effeithiau pandemig Covid 19.

2. Y Penderfyniad a Geisir

Gwahoddir yr Aelodau i nodi'r diweddariad a'r cynigion ar gyfer y gwaith pellach sydd wedi'i gynllunio.

Hefyd, gofynnir i aelodau nodi y bydd angen trafodaeth bellach mewn perthynas â rheoli cynllun ariannu BES 2 a chyflawni prosiectau ar sail ranbarthol.

3. Rhesymau dros y Penderfyniad

Mae'r adroddiad er gwybodaeth yn bennaf, i gynghori'r aelodau am ddatblygiadau gyda datblygu isadeiledd a phrosiect i gefnogi trafnidiaeth carbon isel a dim carbon.

Nid oes angen penderfyniad ffurfiol o ganlyniad i'r adroddiad, fodd bynnag, mae'n bosib y bydd angen ystyriaeth bellach i rai o'r cynigion newydd sydd wedi'u cynnwys yn y cynllun ymhen amser.

4 Cefndir ac Ystyriaethau Perthnasol

Mae'r aelodau wedi derbyn adroddiadau mewn cyfarfodydd diweddar ynghylch y newidiadau arfaethedig i reolaeth a chyllid y rhwydwaith bysiau, yn bennaf yn ymwneud ag effeithiau'r gostyngiad mewn defnydd o fysiau o ganlyniad i bandemig Covid 19. Er mwyn cynnal y gwasanaethau bysiau gyhyd â phosib, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gwneud taliadau argyfwng sylweddol i ymdrin â'r gostyngiad mewn defnydd o fysiau a'r golled incwm i weithredwyr. Rheolwyd y gronfa Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau (BES) gyntaf yn llwyddiannus gan dimau trafndiaeth teithwyr awdurdodau lleol gan weithio gyda Llywodraeth Cymru, Trafnidiaeth Cymru a gweithredwyr. Wrth i'r sefyllfa bresennol barhau fodd bynnag, a defnydd o fysiau heb gynyddu i lefel sy'n gwneud gwasanaethau masnachol yn hyfyw, mae angen pecyn ariannu pellach i atal gostyngiad sylweddol pellach mewn gwasanaethau.

Fe gofia'r aelodau hefyd bod Llywodraeth Cymru wedi dymuno gallu bod mewn gwell rheolaeth dros ansawdd y rhwydweithiau bysiau a'r ddarpariaeth gwasanaeth ers tro. Cynlluniwyd deddfwriaeth yn nhymor cyfredol y Senedd, ond yn sgil y pandemig nid yw wedi bod yn bosib cwblhau'r gwaith cyfreithiol ac felly mae'r Bil Bysiau arfaethedig wedi'i oedi tan y tymor nesaf. O ganlyniad, mae Llywodraeth Cymru, gan weithio drwy Trafnidiaeth Cymru, yn ceisio sicrhau rhai o'r newidiadau arfaethedig i rwydweithiau a gwasanaethau bysiau drwy drefniadau cytundebol, yn gysylltiedig â phecyn ariannu BES 2. Mae trafodaethau manwl wedi'u cynnal gydag awdurdodau lleol drwy ATCO ac mae trafodaethau tebyg ynghylch telerau'r pecyn ariannu arfaethedig ar y gweill gyda gweithredwyr bysiau. Gobeithir y bydd y trafodaethau'n cyrraedd cytundeb ynghylch pecyn ariannu a threfniant cytundebol erbyn diwedd y flwyddyn galendr bresennol.

Yn ogystal, mae Llywodraeth Cymru a Thrafnidiaeth Cymru wedi comisiynu ARUP i baratoi rhaglen Rhwydwaith Bysiau Cymru Gyfan, a fydd yn cynnwys gwaith pellach ar gyflawn Rhwydwaith Bysiau Rhanbarthol. Mae'r amserlenni sydd wedi'u rhoi i'r gwaith yn dynn o ystyried yr angen i hyn gael ei ddatblygu law yn llaw â'r trefniadau ariannu ar gyfer BES 2.

Bydd y gwaith yn seiliedig ar sefydlu rhai egwyddorion rhwydwaith allweddol, a gaiff eu cymhwyso ar sail Cymru gyfan, ond a all ystyried amgylchiadau lleol. Mewn gwirionedd, bydd hwn yn gynllun sy'n ceisio rheoli rhwydwaith unedig lle mae'r gwasanaethau wedi'u cydlynu gyda'i gilydd ac yn cysylltu â rheilffyrdd a moddau eraill, i ddarparu rhwydwaith trafndiaeth teithwyr sydd wedi'i integreiddio'n iawn. Caiff coridorau bysiau a rhwydweithiau lleol strategol eu hadnabod, caiff

isadeiledd ei wella, bydd cefnogaeth i fuddsoddi mewn cerbydau effeithlon, modern a glân, bydd prisiau, tocynnau a gwybodaeth oll yn cael eu hadolygu i gyflawni rhwydwaith cyson, di-dor. Un cydran allweddol o'r newidiadau arfaethedig fydd ystyried trefniadau llywodraethu ac ariannu a fydd yn cyflawni ymagwedd effeithlon a hyblyg i reoli rhwydweithiau. Rhai o'r prif faterion y mae'r dull hwn yn ceisio'u newid yw darparu gwell eglurder ynghylch cyllid refeniw a chyfalaf hir-dymor, lleihau cymhlethdod mecanweithiau a dulliau ariannu cyfredol a darparu arweiniad clir i gyflawni'r weledigaeth, gan gynnal gallu cymunedau lleol i siapio eu rhwydweithiau.

Rhoddir diweddariad ar gynnydd gyda'r cynllun BES 2 a'r gwaith ar y rhwydwaith bysiau yn y cyfarfod.

5. Ystyriaethau

Mae'r pandemig wedi arwain at heriau sylweddol i'r diwydiant bysiau o ganlyniad i'r gostyngiad mewn defnydd a chadw pellter cymdeithasol. Heb gyllid ychwanegol sylweddol drwy Lywodraeth Cymru, byddai nifer o wasanaethau bysiau yn cael eu hatal ac mae'n debygol y byddai gweithredwyr wedi wynebu problemau ariannol sylweddol. Ar hyn o bryd, nid oes fawr ddim arwydd ynghylch beth fydd effaith hir-dymor y pandemig ar ddefnydd o fysiau ac nid yw'n glir a fydd defnydd o fysiau yn cynyddu i'r lefelau blaenorol.

Fodd bynnag, mae'r sefyllfa gyfredol yn cynnig cyfle i adolygu a newid y status quo blaenorol, gan wneud addasiadau a allai gyflawni gwelliannau hir-dymor i'r gwasanaeth, os cânt eu rheoli'n effeithiol. Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid ychwanegol i gefnogi'r diwydiant yn ystod yr anawsterau presennol ond mae'n edrych i mewn i fecanweithiau i sicrhau newid hir-dymor i rhwydweithiau bysiau a dulliau gweithredu, er mwyn cefnogi cyflawni rhwydweithiau trafndiaeth sydd wedi'u hintegreiddio'n well.

Bydd gan y cynigion am drefniadau rheoli mwy effeithiol effeithiau ar lywodraethu a rheoli rhwydweithiau bysiau yn y Gogledd. Er bod peth cydlynu rhanbarthol o gynlluniau ariannu bysiau, gyda Sir y Fflint yn gweithredu fel yr awdurdod arweiniol, mae pob awdurdod lleol yn caffael gwasanaethau bysiau yn annibynnol ar hyn o bryd. Mae'n debygol y bydd angen rheoli'r cynllun BES 2 a chyflawni'r rhwydwaith rhanbarthol yn y dyfodol ar lefel ranbarthol a bydd angen cydweithio gyda Thrafnidiaeth Cymru.

Bydd yr aelodau'n derbyn diweddariad ar gynnydd gyda chynigion Llywodraeth Cymru i sefydlu Cyd-bwyllgorau Corfforedig, fodd bynnag, bydd peth amser hyd nes bydd y ddeddfwriaeth hon wedi'i deddfu. Yn y cyfamser, bydd angen ystyried trefniadau cydweithio posib i gyflawni cynllun BES 2 a'r ymgysylltu ar y rhwydwaith bysiau rhanbarthol a'r dull gweithredu.

5. Goblygiadau Ariannol

Ni chyfyd unrhyw oblygiadau ariannol penodol o'r adroddiad hwn, mae'n wybodaeth yn bennaf am waith sy'n cael ei gynnig ar hyn o bryd mewn perthynas â'r Cynllun Brys ar gyfer y Sector Bysiau a'r dull rhwydwaith bysiau rhanbarthol newydd.

Mae'n ddigon posib y bydd effeithiau'r cynigion hyn, wedi iddynt gael eu mabwysiadu, yn cael effeithiau ariannol arwyddocaol; fodd bynnag, tynnir sylw at y rhain mewn adroddiadau diweddarau yn y dyfodol neu yn ystod yr ymgynghoriad y dylid ei gynnal cyn gweithredu.

6. Goblygiadau Cyfreithiol

Ni chyfyd unrhyw oblygiadau cyfreithiol penodol o'r adroddiad hwn. Bydd angen ystyried trefniadau rheoli a llywodraethu ar gyfer cyflawni'r cynllun BES 2.

7. Goblygiadau Staffio

Ni chyfyd unrhyw oblygiadau staffio penodol ar y cam hwn - mae'r adroddiad yn rhoi diweddariadau ar y gwaith sydd ar y gweill ar hyn o bryd. Mae'n debygol y gall unrhyw ddulliau cytûn i reoli cyllid neu rwydweithiau bysiau ar sail ranbarthol gael goblygiadau ar staffio o fewn timau bysiau presennol.

8. Effaith ar Gydraddoldeb

Ni chyfyd unrhyw oblygiadau cydraddoldeb penodol ar y cam hwn - mae'r adroddiad yn rhoi diweddariadau ar y gwaith sydd ar y gweill ar hyn o bryd. Cynhelir ymgynghoriad manwl ar unrhyw adroddiadau lle bydd effeithiau'n bosib yn ystod y broses ymgynghori briodol.

9. Ymgynghoriadau a gynhaliwyd

Nid oes angen unrhyw ymgynghori penodol ar y cam hwn - mae'r adroddiad yn rhoi diweddariadau ar y gwaith sydd ar y gweill ar hyn o bryd. Cynhelir ymgynghoriad manwl ar unrhyw adroddiadau lle bydd effeithiau'n bosib yn ystod y broses ymgynghori briodol.

YMATEB Y SWYDDOGION STATUDOL:

- i. **Swyddog Monitro - corff atebol:**

- ii. **Pennaeth Cyllid - corff atebol:**
- iii.